

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Tit. XIV. De Officio Feriæ sextæ Parasceves.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

procedit ad Altarium denudationem, incipiens primùm ab Altari summo, ante quod omnes genuflectunt propter Crucem desuper positam, excepto Celebrante parato, qui tantùm profundè se inclinat, & antè, quàm incipiat denudationem, Antiphonam *Diriserunt*, quæ non duplicatur, inchoat, quam, dum Chorus aut alij Psalmum *DEVS DEVS meus, respice in me*, recitant, ipse interea denudat Altaria, eundemque Psalmum cum Ministris submissâ, sed intelligibili voce recitat, sed tam tardè, ut non sit opus eum repetere, sed cum denudatione finiatur.

XVI. Hoc triduo omnes transeuntes ante Crucem, quæ est in Altari majori, faciunt illi reverentiam cum genuflectione, excepto Celebrante parato, qui hoc die solam profundam reverentiam facit, sequenti tamen die pariter ex præscripto Rubricarum genuflectionem facturus.

TITULUS XV.

DE OFFICIO FERIE SEPTIÆ PARASCEVES.

I. **E**T si ea, quæ in hoc Officio observanda sunt, accuratè satis in Missali descripta sint; quia tamen ejusmodi Missalia non semper ad manum sunt, & aliqua adhuc ad praxin clariùs explicari possunt, ideo breviter hoc loco etiam inferere placuit Rubricas, quas Missale de hoc Officio præscribit, easque brevibus Notis illustrare.

II. Ut autem priùs intelligatur, quid nomine Parasceves significetur, sciendum est, hoc nomen idem ac præparationem significare; unde quia eâ die, quo Dominus noster JESUS Christus pro Salute humani generis Cruci affixus fuit, Judæi sibi necessaria præparabant, ut Paschatis diem tantò solemniùs & jucundiùs celebrare possent, Feria ista dies Parasceves appellari meruit. De qua sequentes Rubricæ à Missali præscribuntur.

III. Finitâ Nonâ *a.* Sacerdos & Ministri induti Paramentis nigri coloris, sine luminaribus & incenso procedunt. *b.* ad Altare. *c.* & ante illud prostrati. *d.* aliquamdiu orant. *e.* Interim Acolythi
unam

tinam tantum Tobaleam extendunt super Altare. *f.* Sacerdos cum Ministris, factâ Oratione, ascendit ad Altare, & osculatur illud in medio: *g.* deinde Lector accedit ad legendam Prophetiam in loco, ubi legitur Epistola, & incipit eam sine titulo. *h.* quam etiam Sacerdos legit submissâ voce apud Altare in cornu Epistolæ.

A. Inchoatur hoc Officium finitâ Nonâ, quia horâ nonâ Christus expiravit, cujus sepultura hoc die ab Ecclesia per Officium institutum præcipuè celebratur; unde non offertur Sacrificium incruentum, eò quòd ipse Christus hodie velut Sacrificium cruentum se obtulerit.

B. Procedit autem Sacerdos cum Ministris, sicut ad Missam, id est, unus post alium, præcedentibus Acolythis sine Candelabris; Ministri verò, id est, Diaconus & Subdiaconus Stolâ Humerali & Albâ, non autem Dalmaticis induti esse debent.

C. Quod convenit esse nudum cum Cruce nigro velo sic coopertâ, ut velum faciliè detrahi possit, ubi fuerit necesse pro Adoratione (nisi pro hac distincta quæpiam Crux, eâque major adhibeatur, uti multis in locis fieri solet) & sex Candelabris obscuri coloris, & candelis ex cera communi factis, & non accensis instructum; sed & ipsi gradus nudi esse debent, bene tamen mundi pro Sacerdotis prostratione. Credentia simplici linteo cooperta esse debet, in eâque tantum necessaria ad Officium, nempe Bursa cum Corporali & Purificatorio, ampullis vini & aquæ, vase ad ablutionem digitorum, Missalibus duobus, & cussino, mappâ longâ pro Altari, velo longo albo pro Celebrantis humeris ad Sacramentum reportandum.

D. Quod ut commodiùs peragat, cussini coriacei vel simplices eorum capitibus substerni possunt, non tamen ij, qui ad usum Missalis sunt. Gavant. hîc *lit. C.*

E. Ubi licet, quid orare debeant, non præscribatur, convenit tamen, Christum in Monte Oliveti prostratum imitari, & ter cum aliqua mora dicere: *Pater, si possibile est, transeat Calix iste à me, verumtamen non mea. sed tua voluntas fiat.*

F. Quia repræsentat simplicem Syndonem, quâ Christi

corpus

corpus pro sepultura involvebatur. Super hac Syndone Mis-
sale apertum cum cussino collocatur.

G. Post osculum Altaris Sacerdos profundam Crucis re-
verentiam facit, & ad cornu Epistolæ accedit.

H. Dum Celebrans incipit legere Prophetiam, Lector
aliquis Cottâ vel Albâ indutus librum deferens ante pectus,
cum Cæremoniaro vel Substituto à sinistris illius, factâ Cru-
ci Altaris genuflexione, accedit ad locum, in quo Epistola
cantari solet, ibique Prophetiam sine titulo (quia, ut Gavantus hîc *lit. F.* ait, Titulus est caput Lectionis, atque adeò ho-
die, quando Christo occiso, sine capite sumus, illum non le-
gi decet) cantat, in fine duntaxat vocem protrahendo. Eâ
finitâ revertitur ad medium Altaris, genuflectit, & librum
Cæremoniaro reddit. Ipse verò Celebrans, ubi eam priva-
tim legendo absolverit, sedere potest cum Ministris in sca-
mno nudo, tecto capite, usque ad finem Tractûs.

IV. Finito Tractu Sacerdos in cornu Epistolæ
dicit *Oremus. i.* Diaconus *Flectamus genua. k.* &
Subdiaconus *Levate. l.*

I. *Oremus* hîc dicitur sine præmissis *Dominus vobiscum*,
quia moriente summo Sacerdote, cessant officia Sacerdotis,
ait Gavantus hîc n. 3.

K. Quod dum canit, genuflectunt omnes, excepto Cele-
brante, sed ipse Diaconus ante omnes genuflectit.

L. Ad quæ verba pariter ipse ante alios surgit.

V. Subdiaconus in tono Epistolæ similiter sine
titulo cantat sequentem Lectionem. *m.*

M. Prius tamen deponit Planetam plicatam, si eâ utatur;
deinde accipiens librum à Cæremoniaro, cum ipso accedit
ad medium Altaris, portans librum ante pectus, factâque
genuflexione, ad locum Epistolæ vadit, & Lectionem ad
modum Epistolæ, sed sine titulo cantat; quâ finitâ redit ad
medium Altaris, repetit genuflexionem, & sine osculo ma-
nu Celebrantis impenso, deponit librum, & Planetam resu-
mit, & ad Celebrantem redit, eique à dextris Diaconi assistit.

VI. Finito Tractu dicitur Passio. *n.* super nu-
dum pulpitum: quam Celebrans submissâ voce le-
git in cornu Epistolæ.

N. Quæ

N. Quæ iterum, si fieri potest, à tribus distinctis Ministris, habentibus tamen Manipulos & Stolas nigri coloris, eodem ferè modo, quo in Dominica, cantari solet.

VII. Quod sequitur, legitur in tono Evangelij, & dicitur *Munda cor meum*, sed non petitur benedictio, & non deferuntur luminaria, neque incensum, & Celebrans in fine non osculatur librum. o.

O. Nempe sicut in alijs Missis Defunctorum, cum verè hoc die celebrentur Exequiæ Christo defuncto, ut ait Gavantus n. 8. Diaconus verò, qui cantat hoc Evangelium, licet omnia alia de more, sicut in Missis Defunctorum faciat, non tamen seipsum aut librum signat juxta Gavant. l. c. Nec Planetam plicatam, quam ad Evangelium cantandum deposuerat, iterum assumit in toto reliquo Officio.

VIII. Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ incipit absolutè. p.

p. Junctis manibus canendo tam primam hanc, quam reliquas monitiones, ut vocant Gavantus, Bauldrius, & alij Rubricistæ; ipsas tamen Orationes extensis manibus in tono Feriali cantat.

IX. Completis Orationibus, Sacerdos deposita Casulâ accedit ad cornu Epistolæ, q. & ibi in posteriori parte anguli Altaris accipit à Diacono. r. Crucem jam in Altari præparatam, s. quam versa facie ad Populum, à summitate parùm discooperit. t. incipiens solus Antiphonam *Ecce lignum Crucis*. Ac deinceps in reliquis juvatur in cantu à Ministris usque ad *Venite, adoremus*. Choro autem cantante *Venite, adoremus*. omnes se prosternunt. n. excepto Celebrante. Deinde procedit ad anteriorem partem anguli ejusdem cornu Epistolæ. x. & discooperiens brachium dextrum Crucis, elevansq; eam paulisper, altiùs, quàm primò, incipit *Ecce lignum Crucis*, alijs cantantibus & adorantibus, ut suprâ. Deinde Sacerdos procedit ad medium Altaris. y. &

Instruct. I.

L

disco-

discooperiens Crucem totaliter, ac elevans eam. *z.* tertio alius incipit *Ecce lignum Crucis*, aliis cantantibus & adorantibus, ut supra.

Q. Ibi que cum Subdiacono Planetam deponit.

R. Qui interea, dum Celebrans Planetam deponit, ad medium Altaris, vel loci, in quo Crux adoranda est reclinata, accedit, ibique à Cæremoniaro vel Sacristano Crucem de Altari, vel alio loco assumit, factâ tamen prius eidem reverentiâ, eamque Celebranti sine manus osculo porrigit, Acolythis interea in loco adorationi deputato tapetem seu pannum violaceum, cui pulvinum & velum seu mappam albam superimponunt, extendentibus, nisi jam antè Officium id sit factum. Bauldrius *p. 4. c. 17.*

S. Aut alio loco commodo, sicuti alicubi mos est.

T. Ita ut facies Crucifixi appareat.

V. Utrumque genu flectentes, & caput etiam non modicè demittentes, ut Bauldrius *l. c. n. 4.* insinuat.

X. Si quidem juxta medium Altaris Crux adorationi fit exponenda; alioqui enim, si remotius esset ponenda, ut fit in multis locis, in quibus ad ultimum gradum Chori Crux adoranda collocatur, etiam spatia Processionis hujus forent proportionaliter determinanda.

Y. Vel locum alium adorationi præparatum.

Z. Ita ut non vox duntaxat, sed ipsa etiam Crux semper alius elevetur.

X. Postea Sacerdos solus portat Crucem ad locum ante Altare præparatum, & genuflexus. *a.* ibidem eam locat: mox depositis calceamentis *b.* accedit ad adorandam *c.* Crucem, ter genua flectens *d.* antequam eam deosculetur. Hoc facto revertitur, & accipit calceamenta & Casulam. Postmodum Ministri Altaris, deinde alij Clerici & Laici, bini & bini, ter genibus flexis, ut dictum est, Crucem adorant. *e.* Interim dum fit adoratio Crucis, cantantur impropria, & alia, quæ sequuntur, vel omnia, vel pars eorum, prout adorantium multitudo vel pauci-

paucitas requirit, hoc modo. Duo Cantores in medio cantant &c.

A. Duplici scilicet genu ob majorem reverentiam & humilitatem.

B. Ad latus Epistolæ, aut alium locum commodum, ac non nimis à Cruce adoranda remotum.

C. In qua adoratione Gavantus p. 4. tit. 9. lit. O. monet, conformitatem, quantum fieri potest, servandam, tum in osculo membrorum (quæ convenienter fierent, si primum dextræ, secundum sinistræ manui, tertium pedibus, quartum lateri figeretur) tum in pausa, seu interstitio genuflexionum, pro quo expediret, inter quamvis genuflexionem Versum *Adoramus te, Christe, & benedicimus tibi, quia per S. Crucem tuam redemisti mundum*: cum adjecto *Pater & Ave* dici. Ordo verò adorationis requirit, ut quilibet Laicus, etiam Princeps, post Clerum adoret; Prælati verò, si qui adsunt, post Celebrantem. Gav. l. c.

D. Semel scilicet remotiùs à Cruce, altera vice propinquiùs, & tertiâ vice propè ipsam Crucem, ut finita Oratione mox oscula peragere possit. Aliqui absolutis osculis adhuc manent flectentes, & orant; sed hoc non est necessarium, imò prolongat adorationem; quare rectiùs post oscula statim surgit Celebrans, & genuflectens ad locum suum, ubi calceamenta seu crepidas reliquit, revertitur.

E. Quando postea Ministri & Laici, qui semper bini & bini adorationem peragere deberent, ad oscula accedunt, primus, qui est ad dextram Crucifixi, ubi oscula finivit, genuflexus expectare debet, donec & Socius sua oscula absolverit, & tum simul surgunt, genuflectunt, & abeunt.

XI. Circa finem adorationis Crucis accenduntur Candelæ super Altare. f. & Diaconus accipiens bursam Corporalium, extendit more solito, & juxta illud ponit Purificatorium. g. & finita adoratione Crucem reverenter accipit, & reportat ad Altare. h. Postea ordinatur Processio ad locum, ubi pridie Sacramentum repositum fuerat. Præcedit Subdiaconus. i. cum Cruce inter duos Acolythos deferentes

tes Candelabra cum Cereis accensis, & Clerus per Ordinem, ultimus Sacerdos cum Ministris. *k.* Cùm perventum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intortitia, quæ non extinguuntur, nisi post summptionem Sacramenti; & Sacerdos genuflectit ante Sacramentum, orat aliquantulum; Diaconus interim aperit Capsulam, in qua reconditum est Corpus Domini: postea Sacerdos surgens absque benedictione imponit incensum in duobus thuribulis. *l.* Diacono naviculam ministrante, & genuflexus incensat Sacramentum, *m.* tum Diaconus extrahens Calicem cum Sacramento de Capsula dat ad manus Sacerdotis, & tegit extremitatibus veli, *n.* quod humeros ejus circumdat. *o.* & procedunt ordine, quo venerunt: defertur Baldachinum. *p.* super Sacramentum, & duo Acolythy cum thuribulis continuè Sacramentum incensant. *q.* Interim cantatur Hymnus *Vexilla Regis prodeunt.* Cùm venerit Sacerdos ad Altare, posito super illud Calice, *r.* genuflexus rursus incensat, & accedens deponit Hostiam ex Calice super Patenam, quam Diaconus tenet, & accipiens Patenam de manu Diaconi, Hostiam Sacram ponit super Corporale nihil dicens. Si retigerit Sacramentum, digitos abluit in aliquo vase. Interim Diaconus imponit vinum in Calicem, & Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit super eam Orationem consuetam, sed accipiens Calicem à Diacono ponit super Altare nihil dicens. *s.* & Diaconus cooperit illum Pallâ. Deinde imponit incensum in Thuribulum absque benedictione. *t.* & incensat Oblata & Altare more solito. *u.* genuflectens antè & post, &, quodcumque transit ante

ante Sacramentum. Cùm incensat Oblata, dicit:
Incensum illud &c. & ipse non incensatur.

F. Uti & illæ, quæ in Credentia pro Acolythis sunt locata.

G. Et tunc etiam à Cæremoniaro Missale ad cornu Epistolæ transfertur.

H. Nisi specialis aliqua Crux pro adoratione sit exposita; tunc enim illam relinquit jacere, si non impediat ab Officio.

I. Non ille, qui Diaconi Socius est, sed alius Dalmaticâ albâ vestitus, absque tamen Manipulo.

K. Antecedentibus intellige, non subsequentibus.

L. Si commodè haberi possint; alioqui unum sufficiet.

M. Antè & post profundè se inclinans.

N. Quod velum album esse debet, teste Gavanto n. 13.
litt. X.

O. Circumdatur autem Celebranti ab ipso Cæremoniaro, vel Substituto illius.

P. Quod vulgari vocabulo cælum appellatur.

Q. Aut simul, aut unus post alterum.

R. Hoc est, ministerio Diaconi, qui genuflexus illum à Celebrante accipit, & in Altari collocat; postea ad eundem descendit, & Naviculam pro incenso ministrat.

S. Neque signum Crucis cum eo faciens, ut aliàs fieri solet.

T. Etsi enim alioqui generalis sit Regula præcipiens incensum benedici, quoties Altare simul cum Sacramento incensatur, hîc tamen specialis Rubrica generali derogat.

V. Intellige, quoad numerum ductuum, non quoad benedictionem incensationis; nam illa priùs jam excepta erat.

XII. Postea aliquantulum extra Altare in cornu Epistolæ. x. lavat manus nihil dicens: deinde in medio Altaris inclinatus, junctis ꝛ. manibus dicit *In spiritu humilitatis.*

X. Facie ad Populum versa, uti aliàs solet, quando Venerabili Sacramento exposito celebrat.

Z. Et super Altare positus, sicut in aliis Missis facere consuevit.

XIII. Deinde Versus ad Populum in cornu Evangelij dicit more solito: *a* Orate Fratres.

A. Nempe quoad vocum prononciationem, non quoad Circuli perfectionem.

XIV. Et per eandem viam revertitur, non perficiens circulum, *b* & consequenter omissis alijs dicit *Oremus*.

B. Ne tergum obvertat Sacramento.

XV. Sacerdos sub silentio dicto *Amen* eâdem voce, quâ dixit *Pater noster* *c.* absolutè sine *Oremus* in tono Ferialis Missæ dicit *Libera nos. d.*

C. Intellige, quoad altitudinem seu claritatem, non autem quoad inflexionem vocis.

D. Non tamen se signo Crucis signat ad verba *Da propius pacem.*

XVI. Tunc Celebrans factâ reverentiâ usque ad terram, supponit Patenam Sacramento, quod in dextera accipiens *e.* elevat, ut videri possit à Populo, *f.* & statim supra Calicem *g.* dividit in tres partes, quarum ultimam mittit in Calicem more solito, nihil dicens. *Pax Domini* non dicitur. *h* nec *Agnus DEI*, neque pacis osculum datur. Postmodum prætermisiss duabus primis Orationibus dicit tantùm sequentem *i. Perceptio.*

E. Solâ dextrâ manu elevat Hostiam, ne hoc die consecrata videatur.

F. Quod dum facit, sinistram, quæ Patenam tenet, interea in Altari ponet. In ipsa autem elevatione nec Planeta atollitur, nec incensatur Hostia.

G. Prius à Diacono discoopertum, ut aliàs facere solet.

H. Ideoque nec signum Crucis fit cum particula immissa.

I. Junctis manibus, & super Altare positis.

XVII. Deinde omissis omnibus, quæ dici solent ante sumptionem Sanguinis, immediatè particulam Hostiæ cum vino reverenter sumit de Calice

k. &

k. & more solito, factâ ablutione digitorum, & sumptâ Purificatione, in medio Altari inclinatus, junctis manibus dicit *Quod ore sumpsimus &c.*

K. Quem Diaconus ante sumptionem iterum discooperit.

XVIII. Non dicitur *Corpus tuum, Domine*; nec Postcommunio, nec *Placeat tibi*, nec datur benedictio, sed factâ reverentiâ Altari, Sacerdos cum Ministris discedit, l. & dicuntur *Vesperæ sine cantu*, & denudatur Altare.

L. Nisi fortè Venerabile Sacramentum in sepulchrum deferendum sit; tunc enim Hostiam tertiam, quæ Feriâ quintâ ad hunc finem consecrata est, imponit Hierothecæ, ac descendens ad planum, imposito incenso incensat more solito Sacramentum, illudque post incensationem genuflexus à Diacono accipit, atque ad sepulchrum portat, ubi illud Diaconi genuflexi manibus committit in sepulchro collocandum, quo factò iterum illud incensat, *Vesperasque* cum Ministris, & aliis de Clero præsentibus recitat.

XIX. Ex hujus tamen consuetudinis Venerabile Sacramentum in Sepulturam deportandi occasione, quærunt nonnulli, quid faciendum sit, si Parochus, aut alius pro die Parasceves Hostiam majorem consecrare neglexerit? R. P. Gobat n. 217. Hostiam minorem seu particulam, ut vocant, accipiendam esse. Quòd si nec talis particula minor suppetat, quærendum Sacerdotem, qui privatim de Cruce aut Passione Missam dicat; in defectu verò hujus posse ipsum Parochum privatim legere, non tamen sumere debere purificationem vel ablutionem, & postea Officium illius diei consueto more peragere.

TITULUS XVI.

DE SABBATO SANCTO.

I. **V**ocatur Sabbatum hoc Sanctum duplici titulo juxta Gavantum p. 4. tit. 10. n. 1. 1. Quia Sanctus Sanctorum quievit in sepulchro. 2. Quia nova Ecclesia Sacro Baptismi fonte sanctificatur. Porro de Officio hujus Sabbati sequentes præscribuntur Rubricæ in Missali.

L 4

II. Ho-